

SINTEZĂ

privind impactul macroeconomic și bugetar al reducerii CAS cu 5 pp, realizată pe baza lucrărilor și analizelor efectuate în cadrul ministerului sau avute în vedere de MFP la fundamentarea măsurii de reducere a contribuțiilor de asigurări sociale

Aspectele analizate pe parcursul procesului de fundamentare și de evaluare a sustenabilității măsurii de reducere a CAS s-au referit, în principal, la:

- ◀ Costul forței de muncă în România – din perspectiva poverii fiscale comparativ cu celelalte state membre UE și a structurii costului forței de muncă.
- ◀ Efectele economice și din perspectiva încasărilor bugetare din CAS ale deciziilor anterioare de reducere și de majorare a cotei contribuțiilor sociale.
- ◀ Impactul bugetar și macroeconomic al reducerii cotei CAS la angajator, cu accent pe ocupare și investiții.
- ◀ Evoluția veniturilor bugetare ca urmare a reducerii muncii la negru,
- ◀ Impactul noii legi a insolvenței.
- ◀ Venituri bugetare suplimentare (second – round) colectate prin utilizarea fondurilor suplimentare aflate la dispoziția agenților economici.

Potrivit analizei documentare, din perspectiva **costului forței de muncă, raportat la statele membre UE**, România s-a situat pe locul 7 în ceea ce privește nivelul ridicat al poverii fiscale, după Belgia (56%), Franța (50,2%), Germania (49,7%), Ungaria (49,4%), Austria (48,9%), Italia (47,6%), la egalitate cu Letonia. Cea mai redusă povară fiscală s-a înregistrat în Irlanda (25,9%).

De exemplu, în anul 2012, față de anul 2011, în majoritatea statelor membre UE s-a manifestat tendința de majorare a poverii fiscale, cu până la 3,9% din costul forței de muncă în Spania, în timp ce în 10 state s-au înregistrat reduceri chiar cu 2,3% din costul forței de muncă. În România, povara fiscală s-a redus cu 0,3% din costul forței de muncă, ca urmare a reducerii contribuției plătite de angajator cu 0,5% din costul forței de muncă, concomitent cu creșterea impozitului pe venitul personal și a contribuțiilor de asigurări sociale plătite de angajator cu 0,1% din

costul forței de muncă. Față de anul 2000, în 2012, povara fiscală s-a redus cu 3,5% din costul forței de muncă, în condițiile reducerii contribuțiilor de asigurări sociale plătite de angajator cu 8,9% din costul forței de muncă în 2012.

În ceea ce privește **componentele poverii fiscale**, sunt de subliniat unele caracteristici. Ponderea impozitului pe venitul personal în costul forței de muncă a fost printre cele mai mici în România, comparativ cu celelalte state membre UE, respectiv 9,7%, România situându-se pe locul 8. Cea mai mare pondere s-a înregistrat în Danemarca (36,2%), iar cea mai mică în Polonia (5,8%), exceptând Cipru pentru care datele sunt din 2007.

Ponderea contribuțiilor de asigurări sociale plătite de **angajat** în costul forței de muncă în România a fost de 12,9%, fiind pe locul 7 ca mărime în cadrul UE, cea mai mare fiind de 19,0% în Slovenia și cea mai mică 2,1% în Estonia.

Istoricul deciziilor anterioare de modificare a cotei de contribuții sociale arată că reducerea a fost însoțită de impact pozitiv, îndeosebi la achitarea arieratelor, iar majorarea a condus la reducerea încasărilor.

Analizele arată că în ceea ce privește situația repartizării contribuțiilor datorate de angajatori și angajați, putem spune că până în anul 2000 raportul era de 75:25 (pentru angajator), pentru ca ulterior, după anul 2000, acesta să varieze în jurul a 65:35 (pentru angajator).

Cu toate că în România cotele contribuțiilor de asigurări sociale au urmat un trend descrescător, acestea rămân totuși ridicate comparativ cu celelalte state membre și pot acționa ca un factor descurajator pentru ocuparea forței de muncă și pentru stimularea mediului de afaceri și a investițiilor.

Analiza efectelor pe care le-au avut deciziile de reducere a CAS după anul 2000 arată faptul că, deși pe termen scurt diminuarea contribuțiilor de asigurări sociale poate genera o reducere a veniturilor bugetare, pe termen mediu apar efecte pozitive ale măsurii, precum diminuarea persoanelor angajate la negru și implicit, a evaziunii cu forța de muncă, investiții suplimentare care au efecte de multiplicare și asupra altor sectoare de activitate, creșterea ratei de ocupare, îmbunătățirea competitivității externe prin reducerea costului unitar cu forța de muncă și atragerea de investiții străine directe.

De pildă, potrivit datelor din raportul Consiliului Fiscal pentru anul 2012, din 2005 până în 2008, nivelul cotei de CAS a scăzut de la 50,2% la 43,7%. Deși cota de CAS s-a redus cu aproximativ 8 p.p. în 4 ani, se observă că nivelul încasărilor bugetare ca pondere în PIB s-a menținut

relativ constant, între 9,5 și 9,6% din PIB. Aceste date arată că impactul bugetar al reducerii CAS a fost acoperit de o mai bună colectare și/sau o creștere a conformării voluntare în aceeași perioadă.

Efectele majorării CAS au fost vizibile în perioada 2009 - 2010. În anul 2009, când cota de asigurări sociale s-a majorat cu 3 puncte procentuale (2 puncte procentuale la angajator și un punct procentual la angajat), încasările la buget din această sursă s-au redus cu 3%.

Din analiza structurii valorii adăugate brute pe venituri se poate menționa faptul că, în trecut reducerea cotelor de CAS, însemnând venituri suplimentare pentru agenții economici, a condus la o creștere nominală anuală a fondului de salarii și a masei salariilor brute acordate salariaților, însă sub creșterea nominală a excedentului brut de exploatare. Aceste venituri au reprezentat mai degrabă o sursă suplimentară pentru realizarea de investiții, mai ales că în perioada respectivă inflația ridicată dezavantaja creditarea sectorului privat.

Referitor la reducerea CAS la angajator cu 5 puncte procentuale, efectele pozitive ce se pot consemna se pot manifesta, în funcție de alegerea mediului de afaceri, fie în stimularea forței de muncă – mai buna recompensare a muncii sau extinderea ocupării – fie în dezvoltarea afacerilor prin investiții noi.

Momentul aplicării cotei reduse de CAS plătit de angajator este unul optim, datorită nivelului redus al inflației, ceea ce va stimula agenții economici să se orienteze spre investiții prin apelarea la credite, dobânzile bancare situându-se la un nivel minim istoric.

Agenții economici au în prezent o nevoie tot mai mare de resurse de finanțare pentru dezvoltarea afacerilor. Rata profitabilității din economia națională s-a redus de la 2,7% în anul 2010 la 1,4% în anul 2012. De asemenea, sursele proprii de finanțare a investitorilor au reprezentat mai puțin de 70% din totalul surselor pentru investițiile nete realizate anual în economia românească, în timp ce înainte de criză această pondere se situa la peste 70%.

Măsura reducerii CAS la angajator acum este oportună și necesară întrucât ar susține creșterea sustenabilă bazată pe investiții și crearea de locuri de muncă. Este nevoie de măsuri de stimulare și ajutorare a economiei, în general, și a mediului de afaceri, în special, concomitent cu măsuri de creștere a sistemului de colectare a veniturilor și de reducere a evaziunii fiscale.

Totodată, analiza istoricului reducerii cotelor de contribuții sociale a relevat, că sporurile de venituri care au existat la bugetul asigurărilor sociale au provenit mai ales din creșterea nominală a câștigurilor

salariale. În anii 2002 și 2006 numărul mediu de salariați s-a redus față de cel înregistrat în anii anteriori (2001 și respectiv 2005), deși încasările la BAS au fost mai mari. Potrivit datelor, încasările bugetare din CAS au fost, după anul 2002, mai mari decât cheltuielile angajatorilor aferente fondului de salarii declarat în ancheta privind costul forței de muncă, ceea ce conduce la concluzia că reducerea CAS a facilitat în perioada respectivă plata arieratelor către bugetul asigurărilor sociale. Conform bilanțurilor contabile, la sfârșitul anului 2001 existau arierate (plăți restante către bugetul asigurărilor sociale) în valoare de 6.014,6 mil. lei, la sfârșitul anului 2003 valoarea era de 9.795,1 mil. lei, iar la sfârșitul anului 2006 a ajuns la 5.819,9 mil. Lei.

În condițiile reducerii contribuțiilor de asigurări sociale la angajator cu 5 puncte procentuale de la 1 octombrie, povara fiscală se va reduce cu 1,6 puncte procentuale față de 2013, urmând să ajungă la 42,6% din costul forței de muncă.

La nivel macroeconomic, reducerea cu 5 puncte procentuale a CAS plătit de angajator, poate conduce la o creștere reală a PIB cu circa 0,1 - 0,2 puncte procentuale, cu reflectarea directă în îmbunătățirea productivității muncii. Pornind de la premisa utilizării sumelor pentru crearea de locuri de muncă ar rezulta un spor de peste **70 mii locuri de muncă anual**.

Analizele realizate de MFP au pus în evidență faptul că urmare a măsurii de reducere cu 5 puncte procentuale a CAS la angajator, sumele suplimentare rămase la agenții economici vor fi alocate pe de o parte, pentru crearea de noi locuri de munca, cum am precizat și/sau pentru realizarea unor investiții de capital.

Astfel, în ipoteza în care 50% din sumele pe care angajatorii le vor avea în plus, le folosesc să angajeze și 50% îi folosesc în investiții, se recuperează anual aproximativ **1,3 miliarde de lei din creșterea numărului de salariați din economie** (din CAS, CASS, contribuții la fondul de șomaj, impozit pe venit, etc.).

În plus, prin creșterea investițiilor de capital, **la bugetul de stat pot ajunge 1,25-1,3 miliarde de lei - prin TVA încasată și efecte de multiplicare ulterioare**.

De asemenea, apreciez că un efect pozitiv s-ar putea manifesta și în ceea ce privește **reducerea muncii la negru**. Reducerea CAS va reprezenta un stimul pentru prevenirea și combaterea muncii nedecarate și/sau subdecarate, în scopul sprijinirii concurenței loiale în

mediul de afaceri și a protejării angajaților prin creșterea nivelului de securitate socială.

În acest fel, va crește numărul de contribuabili, implicit eficientizarea raportului contribuții/beneficiari și a masei de impunere, respectiv creșterea veniturilor asupra căruia se aplică contribuția.

Estimarea numărului de salariați din economia ascunsă („munca la negru”) se realizează prin compararea a două surse statistice complementare.

Conform evaluărilor INS, valoarea adăugată brută realizată de „munca la negru” a fost în anul 2011 de **86,8 mld. lei, reprezentând 15,6 % din produsul intern brut**. Semnificativ este că, pentru prima dată în ultimii 10 ani, acest sector și-a redus amplitudinea. În perioada 2012 - 2013 valoarea adăugată brută corespunzând „muncii la negru” s-a situat la aproximativ 81 mld. lei.

Potrivit estimărilor MFP, în scenariul pesimist în care reducerea CAS ar scoate la iveală în **2015** doar 25% (respectiv 4,75 miliarde lei) din evaziunea fiscală estimată de Consiliul fiscal la 19 miliarde de lei, golul de venituri estimat de MFP va fi acoperit, fără măsuri suplimentare.

Din 2008 până în prezent evaziunea fiscală la CAS a crescut cu aproape 10 miliarde de lei, de la 9 la 19 miliarde de lei. Acest lucru s-a întâmplat în contextul în care valoarea cotei de impozitare a crescut de la 43% la 44% și apoi la 44,45% și, după opinia mea, arată clar că nivelul cotei a depășit pragul la care agenții economici acceptă plata contribuției, păstrarea acestui nivel fiind în defavoarea încasărilor bugetare (pe o curbă de tip Laffer).

Reducerea CAS va avea efecte și asupra veniturilor la Bugetul Asigurărilor Sociale de Stat. Spre exemplu, bugetul de pensii a fost pe deficit începând cu anul 2008, problema structurală fiind numărul mai mare al pensionarilor decât cel al contribuabililor.

În condițiile în care rata de creștere a numărului de salariați rămâne în continuare modestă și procesul de îmbătrânire a populației se intensifică, deficitul bugetului BAS, în special al bugetului de pensii, va continua să crească.

Așa cum arată și un studiu *Expertforum* (2011), în contextul păstrării tendințelor actuale în ceea ce privește diferiți parametri care influențează sistemul public de pensii (populație activă, număr salariați, rată de fertilitate și natalitate, rată de dependență, algoritm de indexare a pensiei, etc.), deficitul este de așteptat să se dubleze în termeni nominali după anul 2020.

O altă sursă de finanțare la buget o va reprezenta aplicarea Legii insolvenței. Odată cu intrarea în vigoare a noii Legi a insolvenței se facilitează recuperarea creanțelor bugetare, *pe termen scurt*, chiar fiind estimate de către ANAF, pe baza obligațiilor fiscale curente declarate de către agenții economici în insolvență în perioada ianuarie-aprilie 2014, încasări de aproximativ **3,8 miliarde de lei**.